

Aan: De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum: 17 december 2024
Portefeuille(s): Onderwijs
Portefeuillehouder(s): Marjolein Moorman
Behandeld door: OJZ bestuurszaken.ojz@amsterdam.nl
Onderwerp: Actuele cijfers lerarentekort 2024 en Voortgangsrapportage Lerarenagenda 2024

Geachte leden van de gemeenteraad,

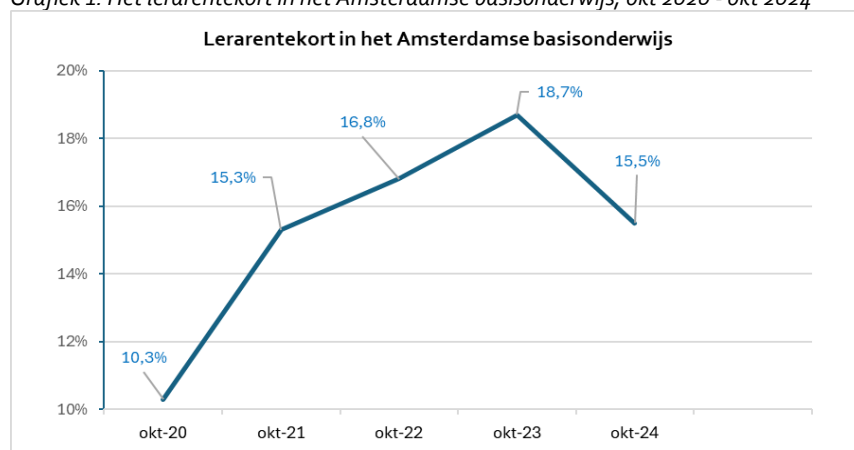
Vandaag publiceert het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) de resultaten van de jaarlijkse meting van de leraren- en schoolleiderstekorten¹ in het primair en voortgezet onderwijs. Met deze brief informeer ik u specifiek over de tekorten in Amsterdam. In de bijgevoegde Voortgangsrapportage Lerarenagenda vindt u de resultaten van onze aanpak in 2024.

Daling van personeelstekorten in het Amsterdamse primair onderwijs

Lerarentekort van 18,7% naar 15,5%

Ik start met mooi nieuws. Na jaren van een steeds verder toenemend lerarentekort is dit jaar een fikse daling te zien. Uit onderzoek van OCW blijkt dat het lerarentekort in het Amsterdamse basisonderwijs is afgenomen van 18,7% in 2023 naar 15,5% in 2024 (grafiek 1). Het is fijn om te zien dat de gezamenlijke en voortdurende inzet van alle partners in de Onderwijsregio Amsterdam zijn vruchten afwerpt. De daling is het sterkst op scholen met kinderen die opgroeien in wijken met meer achterstand en bovendien springt Amsterdam eruit in vergelijking met andere grote steden.

Grafiek 1: Het lerarentekort in het Amsterdamse basisonderwijs, okt 2020 - okt 2024

¹ Het leraren (of schoolleiders) tekort wordt gedefinieerd als het verschil tussen het aantal leraren (in fte) dat momenteel werkzaam is in het onderwijs en het aantal leraren dat op basis van het aantal leerlingen volgens het huidige systeem nodig is. Het tekort bestaat uit open vacatures en uit verborgen tekorten.

In totaal deden 235 scholen uit het Amsterdamse primair onderwijs² aan de meting mee, een vertegenwoordiging van 98% van het totaal aantal leerlingen. Hoewel niet gelijkmatig verdeeld, is de verbeterde situatie breed zichtbaar op alle scholen: in het basisonderwijs is de daling van de tekorten 3,2 procentpunt, in het speciaal basisonderwijs zelfs 7,0 procentpunt en in het (voortgezet) speciaal onderwijs 1,6 procentpunt (tabel 1). Het lerarentekort in het totale primair onderwijs in fte's is in 2024 gedaald van 937 naar 723, wat neerkomt op een indrukwekkende daling van 214 fte. Het aantal basisscholen zonder tekort is gestegen van 26 naar 32 en het aantal scholen met een lerarentekort groter dan 20% is gedaald van 76 naar 45 (pagina 4 in bijlage 1).

Tabel 1: Het Amsterdamse leraren- en schoolleiderstekort 2024 en (2023), gesplitst naar onderwijstype³

Onderwijstype	Lerarentekort in % en fte 2024 en (2023)		Schoolleiderstekort in % en fte 2024 en (2023)	
Primair onderwijs	15,5% (18,6%)	723 fte (937 fte)	21,7% (27,3%)	84 fte (121 fte)
Basisonderwijs	15,5% (18,7%)	611 fte (806 fte)	22,3% (28,1%)	73 fte (104 fte)
Speciaal basisonderwijs	23,7% (30,7%)	40 fte (46 fte)	10,6% (50,9%)	2 fte (14 fte)
(Voortgezet) speciaal onderwijs	13,28% (14,8%)	72 fte (85 fte)	21,0% (5,9%)	9 fte (3 fte)
Voortgezet onderwijs	6,5% (6,5%)	140 fte (149 fte)	2,9% (2,5%)	5 fte (5 fte)
Vmbo/havo/vwo	6,7% (6,4%)	125 fte (128 fte)	Niet bekend	
Praktijkonderwijs	6,8% (5,5%)	12 fte (11 fte)	Niet bekend	
Internationale schakelklassen	2,4% (12,3%)	3 fte (10 fte)	Niet bekend	

Succes van een duurzame, gezamenlijke aanpak

Als gemeente Amsterdam hebben we samen met het scholenveld en de lerarenopleidingen sinds 2019 een aanpak ontwikkeld om het tij te keren. Nergens anders in Nederland wordt al jarenlang meer geïnvesteerd in de aanpak van het lerarentekort en het aantrekken en behouden van leraren en schoolleiders. Met de Amsterdamse Lerarenagenda 2023-2027, in juli 2023 door de gemeenteraad aangenomen, wordt het lerarentekort bestreden en ingezet op het realiseren van goed onderwijs voor alle leerlingen en een eerlijkere verdeling van de tekorten over scholen in de stad. Als stad investeren we gedurende vier jaar 24 miljoen euro in maatregelen op het gebied van het verhogen van de instroom en behoud van leraren en schoolleiders, het ondersteunen van leraren en schoolleiders in hun werk en ontwikkeling, anders organiseren met behulp van andersbevoegden in het onderwijs en het ondersteunen van leraren door het bieden van voorrang op woningen. Daarnaast verstrekken we ruimhartig parkeervergunningen aan leraren en jaarlijks ontvangen meer dan 2.000 fte leraren een aanvullende reiskostenvergoeding als zij ver buiten de stad wonen. Ook zijn er 694 zij-instromers gestart.

² Hieronder vallen alle scholen in het Amsterdamse basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs.

³ De in tabel 1 opgegeven fte zijn afgerond op hele getallen.

Daarnaast spelen mogelijk een aantal andere factoren mee. Met name binnen de ring hebben sommige scholen te maken met minder leerlingen waardoor leraren vacatures zijn gaan vervullen op andere scholen. Ook zijn de afgelopen jaren vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) middelen beschikbaar gesteld om de negatieve effecten van de coronacrisis tegen te gaan. Met deze middelen werd extra inzet en professionalisering van personeel betaald. Dit programma en de extra middelen komen ten einde. De tijdelijke contracten van personeel dat deze extra inzet pleegde (bijvoorbeeld meer remedial teachers of andere ondersteuning op school) lopen af, wat er mogelijk toe heeft geleid dat zij andere openstaande vacatures zijn gaan vervullen.

Schoolleiderstekort van 27,3% naar 21,7% met opvallende afname in het sbo met 40,3 procentpunt
In 2024 is het tekort aan schoolleiders in het Amsterdamse primair onderwijs 21,7% (tabel 1), een daling van 5,6 procentpunt ten opzichte van vorig jaar (27,3%). Een hoopvolle ontwikkeling, schoolleiders vormen immers de stabiele basis van een school en zijn een belangrijke sleutel om een verder oplopend lerarentekort te voorkomen. De daling verschilt per onderwijstype. Zo is er in het basisonderwijs een daling van 5,8 procentpunt (31 fte), in het (voortgezet) speciaal onderwijs een toename van 15,1 procentpunt (6 fte) en in het speciaal basisonderwijs een zeer forse daling van 40,3 procentpunt (12 fte). Vooral deze laatste daling onderstreept het belang van prioriteren van Amsterdamse schoolleiders uit het speciaal basisonderwijs. Zij krijgen momenteel voorrang bij het aanvragen van de subsidie 'Sterke Schoolleiders'.

Stabilisatie in het leraren- en schoolleiderstekort in het Amsterdamse voortgezet onderwijs

In het voortgezet onderwijs is het lerarentekort in zowel 2023 als 2024 stabiel gebleven, met een percentage van 6,5% (tabel 1). Hierbij is een ongelijke verdeling zichtbaar over de onderwijstypen: een lichte stijging van het tekort bij vmbo, havo, vwo en het praktijkonderwijs en een afname van 9,8 procentpunt (7 fte) bij de Internationale Schakelklassen. Het tekort aan schoolleiders in het voortgezet onderwijs is onveranderd gebleven: in beide jaren bedroeg het tekort 5 fte.

Het tekort neemt af op scholen met een hoog schoolgewicht

Waar ik het meest verheugd over ben, is het feit dat de ongelijke verdeling van het tekort naar schoolgewicht afneemt. Dit is een mooi resultaat van ongelijk investeren voor gelijke kansen. Het lerarentekort op scholen met een hoog en zeer hoog schoolgewicht is van 27,1% naar 20,5% afgenomen. Een daling in het tekort van bijna een kwart. De integrale aanpak op het tegengaan van onderwijsachterstanden en het ongelijk investeren daar waar de tekorten het hoogst zijn, lijkt positief effect te hebben. Zo krijgen schoolleiders op scholen met een hoog schoolgewicht ondersteuning en krijgen leraren op deze scholen voorrang op een woning. Daarnaast ontvangen leraren in Amsterdam een toelage op het salaris. Deze toelage is bijna dubbel zo hoog als je werkt op een school met een hoog schoolgewicht. Het effect van deze salaristoelage, die vanuit de Noodplanmiddelen wordt bekostigd, wordt momenteel onderzocht door het LerarenLab. Vanuit schoolbesturen klinkt het afgelopen jaar in elk geval het geluid dat deze extra toelage voor hen extreem belangrijk is voor het aantrekken en met name behouden van personeel.

Ongelijk investeren voor gelijke kansen blijft noodzakelijk. Het is bemoedigend om te zien dat de aanpak werkt, maar we zijn er nog niet. Het tekort in het basisonderwijs is in 2024 ongelijk verdeeld over stadsdelen. In Nieuw-West is de daling met 11,1 procentpunt (131 fte) het grootste, maar het stadsdeel blijft met 18,4% een van de gebieden met de hoogste tekorten, samen met Zuidoost (24,2%) en Weesp (17,6%) (tabel 2).

Ook in het voortgezet onderwijs blijven er tekorten, variërend per stadsdeel en per vak. Nieuw-West heeft met 9,8% het grootste tekort, gevolgd door Noord en Oost (beide 7,0%) (tabel 2). In het vmbo/havo/vwo zijn procentueel gezien Techniek, Natuur-scheikunde en Informatica de grootste tekortvakken, terwijl in fte's Nederlands, Wiskunde en Lichamelijke Opvoeding het grootste tekort vertonen.

Tabel 2: Het Amsterdamse lerarentekort, gesplitst naar stadsdeel

Stadsdeel	Lerarentekort basisonderwijs in %			Lerarentekort basisonderwijs in fte			Lerarentekort voortgezet onderwijs in % en fte 2024
	2024	2023	Vershil	2024	2023	Vershil	
Centrum	7,5%	9,2%	-1,7	15 fte	26 fte	-11 fte	Verborgen ivm respons van 1
Nieuw-West	18,4%	29,5%	-11,1	152 fte	283 fte	-131 fte	9,8% (54 fte)
Noord	17,3%	17,7%	-0,4	90 fte	105 fte	-16 fte	7,0% (23 fte)
Oost	12,1%	15,4%	-3,3	67 fte	101 fte	-35 fte	7,0% (25 fte)
Weesp	17,6%	18,9%	-1,3	30 fte	33 fte	-3 fte	4,0% (5 fte)
West	14,6%	13,5%	1,1	82 fte	77 fte	5 fte	4,2% (5 fte)
Zuid	8,6%	13,2%	-4,6	52 fte	95 fte	-43 fte	3,8% (22 fte)
Zuidoost	24,1%	24,4%	-0,3	123 fte	87 fte	36 fte ⁴	3,9% (2 fte)

Amsterdamse aanpak effect in de G5

Van alle grote steden investeert Amsterdam het meest in de aanpak van het lerarentekort. We zien nu dat onze aanpak werkt en dat we dit moeten doorzetten. Hiervoor zijn blijvend extra middelen nodig vanuit het Rijk. In een tijd van landelijke bezuinigingen op het onderwijs moet de prioriteit blijven om te investeren daar waar de tekorten het hoogst zijn.

Tabel 3: Het leraren- en schoolleiderstekort in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs in Nederland en de G5

	Nederland	Amsterdam	Almere	Den Haag	Rotterdam	Utrecht
Lerarentekort Basisonderwijs 2024 en (2023)	8,1% (9,4%)	15,5% (18,7%)	23,7% (23,8)	17,5% (21,8%)	15,9% (16,6%)	9,3% (9,0%)
Schoolleiderstekort Basisonderwijs 2024 en (2023)	9,8% (15,7%)	22,3% (28,1%)	16,8% (33,2%)	11,0% (12,6%)	9,7% (23,1%)	9,6% (21,0%)
Lerarentekort Voortgezet onderwijs 2024 en (2023)	5,1% (5,8%)	6,5% (6,5%)	11,7% (7,8 %)	5,2 % (10,1 %)	7,0% (6,1%)	6,0% (4,8%)
Schoolleiderstekort Voortgezet onderwijs 2024 en (2023)	3,5% (4,3%)	2,9% (2,5%)	2,5% (6,2%)	4,8% (1,2%)	2,0% (9,7%)	6,5% (5,1%)

⁴ Stadsdeel Zuidoost viel op door een hoog aantal fte lerarentekort t.o.v. de overige stadsdelen. Na onderzoek zijn enkele inconsistenties ontdekt bij het invullen van de meting. De exacte oorzaak is op moment van publicatie van deze brief nog onduidelijk.

Verborgen tekorten

In 2024 bestaat het lerarentekort in het basisonderwijs uit 109 fte openstaande vacatures en 501 fte verborgen tekorten, wat resulteert in een verhouding van 18% vs. 82%. In het voortgezet onderwijs zijn 42 open vacatures en een verborgen tekort van 98 fte, met een verhouding van 30% vs. 70%. Deze verhouding is vrijwel stabiel gebleven ten opzichte van 2023. Verborgene tekorten worden ingevuld door zowel bevoegde als on-, -onder-, - of anders bevoegden, zonder dat daarvoor een vacature openstaat. Deze verborgen tekorten worden met name ingevuld door het inzetten van onderwijsondersteunend personeel of zij-instromers die extra uren maken⁵. Dit brengt risico's met zich mee voor de onderwijskwaliteit, maar het alternatief – de klas naar huis sturen – laat scholen vaak geen andere keuze.

Lerarenagenda 2023-2027

Met de scholen en schoolbesturen uit het primair onderwijs, voortgezet onderwijs, het mbo en de Amsterdamse lerarenopleidingen hebben we ons de afgelopen jaren volop ingezet om het tij van de alsmaar toenemende tekorten te keren. Samen hebben we de Lerarenagenda 2023-2027 opgesteld, waarin alle maatregelen die we treffen om het lerarentekort in Amsterdam tegen te gaan staan opgenomen. In juli 2024 bent u geïnformeerd over het eerste uitvoeringsjaar van de agenda en met de bijgevoegde voortgangsrapportage neem ik u mee in de resultaten en opbrengsten van 2024. De voortgangsrapportage zal voortaan jaarlijks en gelijktijdig met de uitkomsten van de tekortmeting met u worden gedeeld.

In de voortgangsrapportage leest u terug wat het afgelopen jaar is gedaan om de instroom van leraren te verhogen, leraren te behouden, schoolleiders te ondersteunen en scholen handvatten te bieden in tijden van tekort. Daarnaast zetten we in op extra voorzieningen om het werken in Amsterdam aantrekkelijk te houden. Het is duidelijk dat onze inzet niet voor niets is geweest. Tegelijkertijd blijft het noodzakelijk om deze maatregelen onverminderd voort te zetten. Naast de resultaten in de bijgevoegde voortgangsrapportage zijn er nog enkele andere zaken waarover ik u graag wil voorzien van een update.

Initiatiefvoorstel 'Aandacht voor de (startende) leraar'

Op 31 mei 2023 heeft raadslid Rooderkerk (D66) een initiatiefvoorstel ingediend getiteld 'Aandacht voor de (startende) leraar'. Dit initiatiefvoorstel kent drie onderdelen: het opzetten van een traineeship, het vormen van een lerarenraad en een terugkeergarantie voor ambtenaren.

Traineeship voor startende leraren

Om het traineeship voor startende leraren vorm te geven zijn diverse gesprekken gevoerd met scholen, besturen, opleidingen en organisaties als A'dam Onderwijs. Om het initiatief een succes te laten zijn, is het van belang dat dit gedragen wordt door het onderwijsveld zelf. Ondanks de belangstelling die er is, zijn scholen terughoudend om op dit moment een traineeship te starten. De focus van schoolbesturen ligt op het verbeteren van de bestaande ondersteuningstrajecten voor startende leraren en daar is voldoende inzet van personeel voor nodig. De gemeente is in gesprek met een partij over de ontwikkeling van een traineeship waar scholen capaciteit voor hebben qua begeleiding en die van meerwaarde is in de strijd tegen de uitstroom van startende leraren. Daarbij blijven we continue in gesprek met het onderwijsveld om na te gaan of er ontwikkelingen zijn waarbij we eventueel kunnen aansluiten om versnippering van projecten te voorkomen.

⁵ Hiermee wordt bedoeld dat zij-instromers extra worden ingezet, dus bovenop de 0,4 fte die zij vanuit hun opleiding voor de klas staan.

Lerarenraad

Samen met 12 leraren is gedurende drie sessies een opzet voor de Lerarenraad opgesteld die aansluit bij de behoeften van leraren. Het doel van de Lerarenraad is om advies te geven en mee te denken over onderwijsbeleid in Amsterdam, en om de Amsterdamse leraren te vertegenwoordigen. Op dit moment wordt het juridisch kader vormgegeven. De werving van leden zal in Q2 2025 van start gaan.

Terugkeergarantie voor ambtenaren

Vanaf 1 september 2024 kunnen ambtenaren van de gemeente Amsterdam als zij-instromer overstappen naar het onderwijs met een terugkeergarantie. Ze kunnen dan binnen twee jaar terugkeren naar een baan bij de gemeente Amsterdam. Ik hoop dat ook andere grote werkgevers dit voorbeeld volgen.

LerarenLab: inzichten in het behoud van leraren

Het Onderwijs Netwerk Amsterdam (ONA) is begin 2022 van start gegaan, onder andere dankzij de middelen beschikbaar gesteld als onderdeel van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Bij de start van ONA is het LerarenLab opgericht. Binnen het LerarenLab werken onderzoekers en onderwijsprofessionals samen aan effectieve interventies in het aantrekken, professionaliseren en behouden van leraren en schoolleiders in het Amsterdamse basisonderwijs. In Q1 2025 worden de resultaten van zes onderzoeken gepubliceerd.

De resultaten en aanbevelingen van deze onderzoeken bieden zowel de gemeente, de lerarenopleidingen en schoolbesturen handvatten om het welzijn van leraren te verbeteren en hen te behouden voor het Amsterdamse onderwijs. Daarnaast onderschrijven de resultaten de vier actielijnen en de maatregelen binnen de Lerarenagenda, zoals de inzet die we plegen op woningen voor leraren en reiskostenvergoedingen.

Vanaf januari 2025 zal het LerarenLab worden bekostigd door het landelijke programma 'Ontwikkelkracht'⁶.

Monitor Amsterdamse leraren en studenten aan de lerarenopleidingen

De lerarenmonitor, met daarin een gedetailleerde analyse van de huidige situatie van leraren en studenten aan de lerarenopleidingen in Amsterdam, werd jaarlijks met de raadsbrief over de tekortmeting meegestuurd. Met ingang van dit jaar wordt de monitor door O&S online uitgebracht. Zie <https://onderzoek.amsterdam.nl/artikel/amsterdamse-leraren-en-studenten-aan-de-lerarenopleidingen>

De monitor laat zien dat in de afgelopen jaren sprake is van een daling in het aantal studenten dat de Pabo volgde. Met de Lerarenagenda 2023-2027 zetten we in op het verhogen van de instroom. Dat onze inspanningen succesvol zijn, zien we ook in het feit dat in het studiejaar 2024-2025 meer jongeren kiezen voor de Pabo in Amsterdam: dit studiejaar zijn 15,5% meer studenten gestart dan het jaar daarvoor⁷. Interessant om te zien is dat de combinatie van leraar basisonderwijs en vakleerkracht bewegingsonderwijs een andere doelgroep trekt en daarmee bijdraagt aan meer studenten die kiezen voor het onderwijs.

⁶ Het investeringsprogramma Ontwikkelkracht wordt gefinancierd uit het Nationaal Groeifonds en is een meerjarig programma om de kwaliteit van het primair en voortgezet onderwijs te versterken.

⁷ Bron: Hogeschool van Amsterdam en iPabo, voorlopige instroomcijfers studiejaar 2024-2025

Trots op de gezamenlijke inzet, maar tekorten houden aan

Ik ben erg trots op de inzet die is gepleegd door alle betrokken partijen in de stad. Vergeleken met vorig jaar staan er 214 fte leraren meer voor de klas in het primair onderwijs. Dat zijn leraren voor heel veel Amsterdamse leerlingen. Tegelijkertijd is er op dit moment nog steeds een tekort aan 723 fte leraren in het primair onderwijs en 140 fte in het voortgezet onderwijs. Dat is een enorm aantal en na 2028 loopt het tekort naar verwachting weer op⁸ door groeiende leerlingaantallen en leraren die met pensioen gaan.

Ook raken de tekorten sommige scholen en hun leerlingen nog altijd onevenredig hard. Dit heeft een groot effect op de kansengelijkheid in Amsterdam. Daarnaast hebben we te maken met dalende resultaten op basisvaardigheden⁹ en leerlingen die steeds vaker niet lekker in hun vel zitten¹⁰. Dit maakt schrijnend zichtbaar hoe belangrijk leraren zijn in het leven van ieder kind. Dat we nu eindelijk een daling in het tekort zien geeft hoop. We zien dat wat we doen werkt.

De cijfers motiveren om de koers vast te houden en het uiterste te blijven doen. Tegelijkertijd kunnen we dit niet alleen. Vanuit het Rijk is stabiele inzet nodig waarop gebouwd kan worden. De middelen die beschikbaar zijn vanuit het Rijk voor de noodplannen aanpak lerarentekort in de G5 blijven ook na 2025 noodzakelijk. Het blijft nodig fors te investeren daar waar de problemen het grootst zijn, de tekorten het hoogst zijn en de kansen voor kinderen lager zijn. Leraren die werken op scholen met de hoogste tekorten dienen hiervoor beloond worden. Het moet aantrekkelijk zijn voor zij-instromers om de stap naar het onderwijs te maken. We moeten volhouden, en alles blijven doen om de tekorten verder terug te dringen. Want het mag niet uitmaken of je geboren bent in de stad of op het platteland, in postcodegebied 1012 of in Zuidoost. Elk kind heeft een goede leraar nodig. Hier staan we voor als Amsterdam en hier zullen we in 2025 in gezamenlijkheid aan verder werken.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marjolein Moorman
Wethouder Onderwijs

Bijlagen

1. Voortgangsrapportage Lerarenagenda 2024

⁸ [Tendrapportage-Arbeidsmarkt-Leraren-2023.pdf](#), p.105

⁹ [Rapport De Staat van het Onderwijs 2024 | Rapport | Inspectie van het onderwijs](#), p.34

¹⁰ [Mentale gezondheid jeugd in cijfers - Trimbos-instituut](#)